

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΝΩΜΗ Δ68/2022
(του αρ. 2, παρ. 2, περ. γ', υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011)

Στην Αθήνα, σήμερα, 31 Αυγούστου 2022, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.30 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45, στην Αθήνα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Πρόεδρος : Καταπόδης Γεώργιος
2. Μέλη : Βασιλική Σκαρτσούνη (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Δημήτριος Σταθακόπουλος (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Μαρία Στυλιανίδη (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Ερωφίλη Χριστοβασίλη

Γραμματέας: Αθηνά Σοφιανίδου

Εισηγήτρια: Καλλιόπη Μήτκα, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν, η εισηγήτρια Καλλιόπη Μήτκα (μέσω τηλεδιάσκεψης), η Προϊσταμένη του Τμήματος Ελέγχου Αιτημάτων Διαπραγμάτευσης, Μαρία Παναγοηλιοπούλου, η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ελέγχου της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., Μαριλένα Σιδέρη, οι οποίες και αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Αρχής.

Θέμα: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Πατρών χρονικής διάρκειας τριών (3) μηνών,

προϋπολογισθείσας δαπάνης 237.903,23€ μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 24%, (295.000 € με ΦΠΑ) κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 (κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε απρόβλεπτη περίπτωση).

I. Με το υπ' αριθμ. πρωτ. 61476/02.08.2022 έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Πατρών (αριθ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 4268/04.08.2022), ζητείται η παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών για την καθαριότητα εσωτερικών χώρων του Πανεπιστημίου Πατρών, (ΟΜΑΔΕΣ 1, 2, 3), διάρκειας τριών (3) μηνών, από 1-11-2022 ως 31-1-2023, προϋπολογισθείσας δαπάνης 237.903,23 € μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 24%, κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 (κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε απρόβλεπτη περίπτωση).

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ – ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Από τη μελέτη των στοιχείων και εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 26869/8-11-2021 Απόφαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Πατρών (ΑΔΑΜ: 21REREQ009494060) προκηρύχθηκε με την υπ' αριθμ. 55/21 διακήρυξη, δημόσιος ανοικτός διαγωνισμός άνω των ορίων για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας για την «Καθαριότητα εσωτερικών χώρων του Πανεπιστημίου Πατρών, διάρκειας 2 ετών με δικαίωμα προαίρεσης για ένα (1) επιπλέον έτος συνολικής εκτιμώμενης αξίας ποσού τριών εκατομμυρίων 3.000.000 ευρώ χωρίς ΦΠΑ (3.720.000 ευρώ με ΦΠΑ 24%). Ως κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης ορίστηκε η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής, ενώ ήταν δυνατή η υποβολή προσφοράς για μία ή περισσότερες από τις 6 «ΟΜΑΔΕΣ» της διακήρυξης. Συγκεκριμένα, οι «ΟΜΑΔΕΣ» του διαγωνισμού έχουν ως εξής:

ΟΜΑΔΑ 1: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στην Πάτρα (Ρίο και Κουκούλι), εκτιμώμενης αξίας 1.768.115,94€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 884.057,97€.

ΟΜΑΔΑ 2: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στο Αίγιο, εκτιμώμενης αξίας 28.985,51€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 14.492,75€.

ΟΜΑΔΑ 3: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στο Αγρίνιο, εκτιμώμενης αξίας 57.971,01€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 28.985,51€.

ΟΜΑΔΑ 4: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στο Μεσολόγγι, εκτιμώμενης αξίας 86.956,52€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 43.478,26€.

ΟΜΑΔΑ 5: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στην Αμαλιάδα, εκτιμώμενης αξίας 28.985,51€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 14.492,75€.

ΟΜΑΔΑ 6: Καθαριότητα εσωτερικών χώρων Πανεπιστημίου Πατρών στις εγκαταστάσεις στο Πύργο, εκτιμώμενης αξίας 28.985,51€ χωρίς ΦΠΑ και προαίρεσης 14.492,75€.

2. Στο πλαίσιο του ως άνω διαγωνισμού, που αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ με α/α 142245 με ημερομηνία έναρξης υποβολής προσφορών την **30.12.2021** και ώρα 15.00 μ.μ. και καταληκτική ημερομηνία την **08.02.2022** και ώρα 20.00

μ.μ., κατατέθηκαν συνολικά δεκατρείς (13) προσφορές.

3. Με το από 10-3-2022 Πρακτικό 1 της η Επιτροπή Διενέργεια και Αξιολόγησης του Διαγωνισμού, έκρινε αποδεκτές και τις δεκατρείς (13) προσφορές καθώς πληρούσαν όλους τους όρους της Διακήρυξης σε ότι αφορά τα δικαιολογητικά συμμετοχής και τις τεχνικές προσφορές. Επίσης, με το από 10-3-2022 Πρακτικό 2 ή ίδια ως άνω Επιτροπή, μετά την αξιολόγηση και των οικονομικών προσφορών, πρότεινε την ανάδειξη των παρακάτω οικονομικών φορέων ως προσωρινών αναδόχων:

✓ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ με δ.τ. «MAGIC FRESH FACILITY MAGIC FRESH FACILITY L.T.D., για την **ΟΜΑΔΑ 1**.

✓ ΡΟΜΒΟΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ ΚΤΙΡΙΩΝ – ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, για τις **ΟΜΑΔΕΣ 2, 4, 5 και 6**.

✓ {...}, για την **ΟΜΑΔΑ 3**.

Στη συνέχεια τα δύο παραπάνω Πρακτικά εγκρίθηκαν με την υπ' αριθ. 20585/17-3-2022 Απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου Πατρών στην υπ' αριθ. 72/17.03.2022 συνεδρίασή του.

4. Τέλος, με την υπ' αριθ. 25560/8-4-2022 Απόφαση της Συγκλήτου, στην υπ' αριθ. 199/7-4-2022 συνεδρίασή της εγκρίθηκαν τα αποτελέσματα της παραπάνω διαδικασίας καθώς και το Πρακτικό 3 της Επιτροπής Διαγωνισμών και κατακυρώθηκαν οι παρεχόμενες υπηρεσίες στους παραπάνω τρεις αναδόχους.

Επί της παραπάνω Απόφασης ασκήθηκαν ενώπιον της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. (πρώην Α.Ε.Π.Π.) πέντε Προδικαστικές Προσφυγές, ως εξής:

4.1. Η από 14/4/2022 του οικ. Φορέα {...}.

4.2. Η από 15/4/2022 του οικ. φορέα FANTASY CLEANING SECURITY and FACILITY ΙΚΕ.

4.3. Η από 18/4/2022 του οικ. φορέα ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.

4.4. Η από 18/4/2022 του οικ. φορέα ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ με δ.τ. «MAGIC FRESH FACILITY L.T.D.».

4.5. Η από 18/4/2022 του οικ. φορέα SARP FACILITY MANAGEMENT.

Και για τις πέντε παραπάνω Προδικαστικές Προσφυγές, η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ με πράξεις του Προέδρου του 4^{ου} Κλιμακίου της, όρισε ίδια ημερομηνία συζήτησης και συγκεκριμένα την 24^η-5-2022)

• Μετά την παρέλευση εικοσαήμερου από την ημέρα της συζήτησης και επειδή δεν εκδόθηκε απόφαση της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. επί των προδικαστικών Προσφυγών, τεκμαίρεται, σύμφωνα με το ν. 4412/2016, η σιωπηρή απόρριψή τους.

• Επί της σιωπηρής απόρριψης της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. ασκήθηκαν 3 αιτήσεις ακυρώσεως – αναστολής ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πατρών, ως εξής:

4.1.1. Η από 22/6/2022 του οικ. φορέα {...} .

4.1.2. Η από 23/6/2022 του οικ. φορέα ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.

4.1.3. Η από 23/6/2022 του οικ. φορέα ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΩΝ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ με δ.τ. «MAGIC FRESH FACILITY L.T.D.».

Ημερομηνία συζήτησης και των τριών παραπάνω αιτήσεων ακυρώσεως – αναστολής ορίστηκε η 9^η Σεπτεμβρίου 2022.

5. Κατ' επίκληση προηγούμενης εμπειρίας της, αναφέρει στο αίτημά της η αναθέτουσα το επιχείρημα «...ότι ενδέχεται το Διοικητικό Εφετείο Πατρών να αναπέμψει τις αιτήσεις στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., για έκδοση αποφάσεων. Στην περίπτωση αυτή η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. [πρώην Α.Ε.Π.Π.] οφείλει μέσα σε 20 εργάσιμες ημέρες να εκδώσει απόφαση, κατά της οποίας χωρεί δικαίωμα νέων αιτήσεων ακυρώσεων – αναστολών στο Διοικητικό Εφετείο.

Σε κάθε περίπτωση μετά το τέλος της παραπάνω διαδικασίας και πριν την υπογραφή των συμβάσεων, θα σταλεί ο φάκελος του διαγωνισμού στο Ελεγκτικό Συνέδριο για προσυμβατικό έλεγχο, για την ολοκλήρωση του οποίου προβλέπεται προθεσμία ενός μηνός».

Εν συνεχεία, αναφέρει η αναθέτουσα αρχή ότι: «...Εν τω μεταξύ, λόγω των διατάξεων του Π.Δ.52/7-7-2022 (Α'131) «Ίδρυση, Κατάργηση, Συγχώνευση, Μετονομασία και Μεταβολή έδρας Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο Πατρών» που προβλέπουν μεταξύ άλλων την κατάργηση-συγχώνευση των Τμημάτων Γεωπονίας στην Αμαλιάδα, Μουσειολογίας στον Πύργο, την μεταφορά των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας από το Αγρίνιο και Φυσικοθεραπείας από το Αίγιο στην Πάτρα, προκύπτει η ανάγκη μεταβολής των όρων της σχετικής εκκρεμούσης δημόσιας σύμβασης άνω των ορίων, με βάση τους οποίους όρους αιτούμεθα την έγκριση προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση».

Περαιτέρω, επικαλείται ότι «...ο διαγωνισμός λόγω των προσφυγών των οικονομικών φορέων είναι αμφίβολο τότε θα τελεσφορήσει και οπωσδήποτε δεν θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι 31-10-2022, ημερομηνία κατά την οποία λήγουν οι συμβάσεις εργασίας του προσωπικού ΙΔΟΧ καθαριότητας,

- ότι κρίνεται υψίστης σημασίας και κατεπείγουσας ανάγκης η συνέχιση της παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των εσωτερικών χώρων των κτιρίων του Πανεπιστημίου Πατρών,
- ότι σε καμία περίπτωση όπως αναλυτικά αναφέρεται παραπάνω, η κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 32 του Ν. 4412/2016 δεν οφείλεται σε έλλειψη προγραμματισμού και έγκαιρης προετοιμασίας και δεν προκύπτει ευθύνη του Πανεπιστημίου για την καθυστέρηση της ολοκλήρωσης των διαδικασιών του διαγωνισμού».

Για τους ως άνω λόγους αιτείται: «...τη παροχή σύμφωνης γνώμης για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση για τη σχετική δημόσια σύμβαση άνω των ορίων, προϋπολογισμού 295.000,00€, ΚΑΕ 0845, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 32, παρ. 2γ του ν. 4412/16, για το χρονικό διάστημα από 1-11-2022 ως 31-1-2023 ή μέχρι την ανάδειξη αναδόχου του διαγωνισμού με αριθ. διακήρυξης 55/21».

III. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

6. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για την παροχή σύμφωνης γνώμης της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, ορίζει ότι: «2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: [...] γ) [...] Ειδικότερα: [...] δδ) Οι αποφάσεις των αναθέτουσών Αρχών που αφορούν την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με την περίπτωση β' της παρ. 2 του άρθρου 26 και τα άρθρα 32 και 269 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/ΕΚ και 2014/25/ΕΚ, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4412/2016. Κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας η Αρχή λαμβάνει υπόψη της τις γενικές αρχές του ενωσιακού και εθνικού δικαίου. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα «προθεσμία είκοσι (20) εργασίμων ημερών» από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης στην Αρχή, συνοδευόμενου από όλα τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται, κατά περίπτωση, η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με μέριμνα της αναθέτουσας αρχής. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη τη Αρχής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ιδίως λόγω της πολυπλοκότητας της υπό ανάθεση σύμβασης, η Αρχή δύναται με απόφαση της, η οποία κοινοποιείται στην αιτούσα αναθέτουσα αρχή, να παρατείνει άπαξ την ως άνω προθεσμία για δεκαπέντε (15) επιπλέον «εργάσιμες» ημέρες. [...]».

7. Η διάταξη του άρθρου 1 παράγραφος 2 του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (ΦΕΚ Α' 147/8.8.2016) ορίζει ότι: “Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι (άρθρα 2 έως 221) [...] Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α' και β', ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού”.

8. Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν. 4412/2016, το οποίο ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 2 και του άρθρου 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) α) ως «αναθέτουσες αρχές» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου και οι αναθέτουσες αρχές

κατά την έννοια του άρθρου 223 και β) ως «αναθέτοντες φορείς» νοούνται οι αναθέτοντες φορείς κατά την έννοια του άρθρου 224,

2) ως «κεντρικές κυβερνητικές αρχές (ΚΚΑ)», νοούνται οι αναθέτουσες αρχές που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Α' και, εφόσον έχουν επέλθει διορθώσεις ή τροποποιήσεις, οι φορείς που τις έχουν διαδεχθεί, [...]

5) ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετότων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, [...]

9) ως «δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών» και ως «συμβάσεις υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών που δεν εμπίπτουν στην περ. 7α.

Στις συμβάσεις υπηρεσιών περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών που έχουν ως αντικείμενο τον σχεδιασμό, προγραμματισμό, οργάνωση, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχο και αξιολόγηση επιχειρησιακών και αναπτυξιακών προγραμμάτων και δράσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, καθώς και σε οριζόντιου χαρακτήρα παρεμβάσεις, την υποστήριξη της υλοποίησής τους με τη μεταφορά της απαραίτητης τεχνογνωσίας, καθώς και την παροχή εξωγενών υπηρεσιών (outsourcing) υλοποίησης των ανωτέρω προγραμμάτων και δράσεων. Στις συμβουλευτικές υπηρεσίες υπάγονται ιδίως οι οικονομικές μελέτες, κοινωνικές μελέτες και μελέτες οργάνωσης και επιχειρησιακής έρευνας,

9. Η διάταξη του άρθρου 5 ("Κατώτατα όρια (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2170)") του ίδιου ως άνω νόμου ορίζει ότι:

"Η διάταξη του άρθρου 5 ("Κατώτατα όρια (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2170)") του ίδιου ως άνω νόμου ορίζει ότι: «Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός Φ.Π.Α., ορίζονται τα ακόλουθα: ...β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. [...]. β) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. [...]. Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στις άνω περιπτώσεις α', β', και γ' ισχύουν, εφόσον δεν έχουν αναθεωρηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ».

Συναφώς επισημαίνεται ότι, με βάση τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού 2021/1952 της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2021 "για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής

για τις συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών, έργων, και τους διαγωνισμούς μελετών”, τα ανωτέρω χρηματικά όρια των 135.000€ και 209.000€ του αρθ. 5 του ν. 4412/2016, έχουν τροποποιηθεί από 1.1.2022 στο ποσό των 140.000€ και 215.000€ αντίστοιχα και αφορούν τα έτη 2022-2023.

10. Στις διατάξεις του άρθρου 6 (“Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)”) του ιδίου ως άνω νόμου προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, χωρίς ΦΠΑ, όπως εκτιμάται από την αναθέτουσα αρχή, συμπεριλαμβανομένου κάθε τυχόν δικαιώματος προαιρέσεως ή τυχόν παρατάσεων της σύμβασης, όπως ορίζουν ρητά τα έγγραφα της σύμβασης. [...]

3. Η επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου. Η σύμβαση δεν κατατέμεται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

4. Η εκτιμωμένη αξία ισχύει τη στιγμή της αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού ή, στις περιπτώσεις όπου δεν προβλέπεται προκήρυξη διαγωνισμού, τη στιγμή που η αναθέτουσα αρχή εκκινεί τη διαδικασία σύναψης σύμβασης, για παράδειγμα ερχόμενη σε επαφή με οικονομικούς φορείς για τους σκοπούς της σύναψης της σύμβασης, όπου ενδείκνυται κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 61. [...]

8. Όταν προτεινόμενο έργο ή προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών μπορεί να οδηγήσει σε ανάθεση συμβάσεων υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων, λαμβάνεται υπόψη η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων αυτών των τμημάτων. Όταν η συνολική αξία των τμημάτων ισούται ή υπερβαίνει το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο άρθρο 5, το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) εφαρμόζεται στην ανάθεση κάθε τμήματος. [...]

10. Κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 8 και 9, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις για μεμονωμένα τμήματα κατά τις διατάξεις του παρόντος Βιβλίου, λαμβάνοντας υπόψη την εκτιμώμενη αξία μόνο του τμήματος, εφόσον αυτή, χωρίς ΦΠΑ, είναι μικρότερη από 80.000 ευρώ για προμήθειες ή υπηρεσίες ή από 1.000.000 ευρώ για έργα. Πάντως, η συνολική αξία των τμημάτων που ανατίθενται με αυτόν τον τρόπο, δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής αξίας όλων των τμημάτων στις οποίες έχει διαιρεθεί το προτεινόμενο έργο, η προτεινόμενη απόκτηση ομοιογενών αγαθών ή η προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών. [...]

11. Όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες έχουν περιοδικό χαρακτήρα ή οι οποίες προβλέπεται να ανανεωθούν μέσα σε συγκεκριμένο

χρονικό διάστημα, λαμβάνεται ως βάση για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης:

α) είτε η συνολική πραγματική αξία των διαδοχικών συμβάσεων του ίδιου τύπου οι οποίες συνήφθησαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο ή οικονομικό έτος, αναπροσαρμοσμένη, ει δυνατόν, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ενδεχόμενες μεταβολές ως προς τις ποσότητες ή την αξία τους κατά τους δώδεκα μήνες που έπονται της αρχικής σύμβασης·

β) είτε η εκτιμώμενη συνολική αξία των διαδοχικών συμβάσεων που συνήφθησαν κατά το δωδεκάμηνο που έπεται της πρώτης παράδοσης ή κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, εφόσον αυτό υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.[...]”

11. Στη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, η οποία ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπεται ότι:

“2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις: [...] γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη”.

12. Στις διατάξεις του άρθρου 364 του ν. 4412/2016 προβλέπεται ότι:

«Άρθρο 364 Ανασταλτικό αποτέλεσμα

1. Η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής και η άσκησή της κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης επί ποινή ακυρότητας, η οποία διαπιστώνεται με απόφαση της ΑΕΠΠ μετά από άσκηση προσφυγής, σύμφωνα με το άρθρο 368. Κατά τα λοιπά, η άσκηση της προδικαστικής προσφυγής δεν κωλύει την πρόοδο της διαγωνιστικής διαδικασίας, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 366.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν δεν απαιτείται προηγούμενη δημοσίευση της προκήρυξης,

β) αν υποβλήθηκε μόνο μία (1) προσφορά και δεν υπάρχουν ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι και

γ) εφόσον πρόκειται για εκτελεστική σύμβαση συμφωνίας - πλαίσιο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 39, ή για σύμβαση που συνάπτεται στο πλαίσιο Δυναμικού Συστήματος Αγορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 33 και 270».

13. Στις διατάξεις του άρθρου 365 παρ. 4 του ν. 4412/2016 προβλέπεται ότι:

«Με πράξη του προεδρεύοντος του κλιμακίου ορίζεται η ημέρα και η ώρα εξέτασης της προσφυγής, η οποία δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από σαράντα (40) ημέρες από την ημερομηνία κατάθεσής της. Η πράξη αυτή κοινοποιείται το αργότερο δέκα (10) ημέρες πριν από την εξέταση της προσφυγής στον προσφεύγοντα, στην αναθέτουσα αρχή κατά της οποίας ασκείται η προσφυγή και σε εκείνους οι οποίοι έχουν ασκήσει παρέμβαση. Εφόσον ο προσφεύγων ή ο παρεμβαίνων ή η αναθέτουσα αρχή αιτηθούν να αναπτύξουν και προφορικά τους ισχυρισμούς τους επί των λόγων της προδικαστικής προσφυγής, ο προεδρεύων του κλιμακίου με πράξη του δύναται να καλεί σε ακρόαση ενώπιον του κλιμακίου όλους τους ανωτέρω σε ημέρα και ώρα, η οποία δεν μπορεί να είναι αργότερα από την ημέρα και ώρα εξέτασης της προσφυγής. Η κλήση για την ακρόαση κοινοποιείται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν από την ορισθείσα ακρόαση στον προσφεύγοντα, στην αναθέτουσα αρχή και στον ασκήσαντα παρέμβαση. Ακρόαση δεν πραγματοποιείται κατά τη διαδικασία για τη λήψη ή μη προσωρινών μέτρων»

Περαιτέρω στη διάταξη του άρθ. 367 παρ. 1 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι:

«Η ΑΕΠΠ αποφαινεται αιτιολογημένα επί της βασιμότητας των προβαλλόμενων πραγματικών και νομικών ισχυρισμών της προσφυγής και των ισχυρισμών της αναθέτουσας αρχής και, σε περίπτωση παρέμβασης, των ισχυρισμών του παρεμβαίνοντος και δέχεται (εν όλω ή εν μέρει) ή απορρίπτει την προσφυγή με απόφασή της, η οποία εκδίδεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την ημέρα εξέτασης της προσφυγής» .

14. Επίσης, στη διάταξη του άρθ. 18 παρ. 1 π.δ. 39/2017 «Κανονισμός εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών» ορίζεται ότι:

Ο σχηματισμός της ΑΕΠΠ, που εξετάζει την προδικαστική προσφυγή, ελέγχει αυτή ως προς τη νομιμότητά της.....»

15. Στις διατάξεις του άρθρου 372 ν. 4412/2016 προβλέπεται ότι:

«Άρθρο 372 Δικαστική προστασία στο πεδίο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης»

1. Όποιος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση και υφίσταται ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από ενδεχόμενη παραβίαση της νομοθεσίας περί δημόσιων συμβάσεων, μπορεί, με το ίδιο δικόγραφο, να ασκήσει αίτηση αναστολής εκτέλεσης και ακύρωσης των αποφάσεων της Α.Ε.Π.Π.. Το αυτό ισχύει και σε περίπτωση σιωπηρής απόρριψης της προδικαστικής προσφυγής. Δικαίωμα άσκησης του ως άνω ένδικου βοηθήματος έχει και η αναθέτουσα αρχή, αν η Α.Ε.Π.Π. κάνει δεκτή την προδικαστική προσφυγή, αλλά και αυτός του οποίου έχει γίνει εν μέρει δεκτή η προδικαστική προσφυγή. Με την απόφαση της Α.Ε.Π.Π. λογίζονται ως συμπροσβαλλόμενες και όλες οι συναφείς προς την εν λόγω απόφαση πράξεις ή παραλείψεις της αναθέτουσας αρχής, εφόσον έχουν εκδοθεί ή συντελεστεί, αντιστοίχως, έως τη συζήτηση της αίτησης. Όταν η Α.Ε.Π.Π.

απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή, νομιμοποιούνται παθητικώς η Α.Ε.Π.Π. και η αναθέτουσα αρχή. Όταν η Α.Ε.Π.Π. κάνει δεκτή την προδικαστική προσφυγή, νομιμοποιείται παθητικώς μόνο η Α.Ε.Π.Π..

2. Η αίτηση αναστολής και ακύρωσης περιλαμβάνει μόνο αιτιάσεις που είχαν προταθεί με την προδικαστική προσφυγή ή αφορούν στη διαδικασία ενώπιον της Α.Ε.Π.Π. ή το περιεχόμενο των αποφάσεών της. Η αναθέτουσα αρχή, εφόσον ασκήσει την αίτηση της παρ.

1, μπορεί να προβάλει και οψιγενείς ισχυρισμούς αναφορικά με τους επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την άμεση ανάθεση της σύμβασης.

3. Αρμόδιο για την εκδίκαση των υποθέσεων του παρόντος είναι το Διοικητικό Εφετείο της έδρας της αναθέτουσας αρχής. Κατ' εξαίρεση, διαφορές οι οποίες προκύπτουν κατά την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών και δημόσιων συμβάσεων, οι οποίες υλοποιούνται ως Συμπράξεις Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) σύμφωνα με τον ν. 3389/2005 (Α' 232), εκδικάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Ομοίως, διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ, με εκτιμώμενη αξία μεγαλύτερη των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ, εκδικάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

4. Η αίτηση ασκείται εντός δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση ή την πλήρη γνώση της απόφασης της Α.Ε.Π.Π. ή από την παρέλευση της προθεσμίας για την έκδοση απόφασης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 367 περί διαδικασίας λήψης απόφασης και συνεπειών των αποφάσεων της Α.Ε.Π.Π.. Η δικάσιμος για την εκδίκαση της αίτησης ακύρωσης δεν πρέπει να απέχει πέραν των εξήντα (60) ημερών από την κατάθεση του δικογράφου. Ο Πρόεδρος του αρμόδιου Τμήματος ορίζει με πράξη του τον εισηγητή, καθώς και την ημέρα και την ώρα εκδίκασης της αίτησης. Αντίγραφο της αίτησης με κλήση κοινοποιείται με τη φροντίδα του αιτούντος προς την Α.Ε.Π.Π., την αναθέτουσα αρχή, αν δεν έχει ασκήσει αυτή την αίτηση, και προς κάθε τρίτο ενδιαφερόμενο, την κλήτευση του οποίου διατάσσει με πράξη του ο Πρόεδρος ή ο προεδρεύων του αρμόδιου Δικαστηρίου ή Τμήματος έως την επόμενη ημέρα από την κατάθεση της αίτησης. Ο αιτών υποχρεούται επί ποινή απαραδέκτου του ενδίκου βοηθήματος να προβεί στις παραπάνω κοινοποιήσεις εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) ημερών από την έκδοση και την παραλαβή της ως άνω πράξης του Δικαστηρίου. Εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ως άνω κοινοποίηση της αίτησης κατατίθεται η παρέμβαση και διαβιβάζονται ο φάκελος και οι απόψεις των παθητικώς νομιμοποιούμενων. Εντός της ίδιας προθεσμίας κατατίθενται στο Δικαστήριο και τα στοιχεία που υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς των διαδίκων. Επιπρόσθετα, η παρέμβαση κοινοποιείται με επιμέλεια του παρεμβαίνοντος στα λοιπά μέρη της δίκης εντός δύο (2) ημερών από την κατάθεσή της, αλλιώς λογίζεται ως अपαράδεκτη. Το διατακτικό της δικαστικής απόφασης εκδίδεται εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τη συζήτηση της αίτησης της παρ. 1 ή από την προθεσμία για την υποβολή υπομνημάτων.

5.[...]

6. Η προθεσμία για την άσκηση και η άσκηση της αίτησης ενώπιον του Δικαστηρίου της παρ.

3 κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης μέχρι την έκδοση της οριστικής δικαστικής απόφασης, εκτός εάν με την προσωρινή διαταγή της παρ. 7 το αρμόδιο δικαστήριο αποφανθεί διαφορετικά. Επίσης, η προθεσμία για την άσκηση και η άσκηση της αίτησης κωλύουν την πρόοδο της διαδικασίας ανάθεσης για χρονικό διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών από την άσκηση της αίτησης, εκτός εάν με την προσωρινή διαταγή της παρ. 7 το αρμόδιο δικαστήριο αποφανθεί διαφορετικά.

7. Μέχρι την παρέλευση της εκ του νόμου αναστολής της προόδου της διαδικασίας κατά την παρ. 6, και εφόσον έχουν γίνει προσηκόντως οι προβλεπόμενες στην παρ. 4 κοινοποιήσεις της αίτησης, ο Πρόεδρος Εφετών του οικείου Διοικητικού Εφετείου ή ο Εφέτης που αυτός ορίζει, καθώς και ο Πρόεδρος ή ο προεδρεύων της Ολομέλειας ή του οικείου σχηματισμού του Συμβουλίου της Επικρατείας αντίστοιχα, αποφαινόμενοι επί του αιτήματος αναστολής με προσωρινή διαταγή που περιέχει όλως συνοπτική αιτιολογία. Εφόσον κριθεί σκόπιμο, μπορεί να ζητηθεί ακρόαση των μερών με κάθε πρόσφορο τρόπο. Η προσωρινή διαταγή ισχύει μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αιτήσεως, μπορεί δε να ανακληθεί ή να τροποποιηθεί μέχρι τη συζήτηση της υπόθεσης, μετά από σχετική αίτηση οιουδήποτε των μερών, την οποία ο αιτών κοινοποιεί στους υπόλοιπους διαδίκους ή αυτεπαγγέλτως, με τήρηση της διαδικασίας του παρόντος. Με την ίδια διαδικασία, ύστερα από αίτημα του μέρους που στοιχειοθετεί σχετικό έννομο συμφέρον, μπορεί να αρθεί η εκ του νόμου αναστολή σύναψης της σύμβασης ή/και η εκ του νόμου αναστολή της προόδου της διαδικασίας ανάθεσης σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 6. Στις περιπτώσεις που, λόγω της σπουδαιότητας της υπόθεσης, αυτή παραπέμπεται από την Πενταμελή Σύνθεση στην Επταμελή Σύνθεση ή στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας ή όταν το Διοικητικό Εφετείο αποστέλλει αίτημα για πρότυπη δίκη κατά το άρθρο 1 του ν. 3900/2010 (Α' 213) ή στην περίπτωση υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την παραπεμπτική απόφαση ή με προσωρινή διαταγή κατά τα ανωτέρω διατάσσεται κάθε πρόσφορο μέτρο προσωρινής προστασίας μέχρι την οριστική εκδίκαση της υπόθεσης.

8. Το αίτημα αναστολής γίνεται δεκτό, εφόσον πιθανολογείται σοβαρά η παράβαση κανόνα του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του εθνικού δικαίου και η αναστολή είναι αναγκαία για να αρθούν τα δυσμενή από την παράβαση αποτελέσματα ή να αποτραπεί η ζημία των συμφερόντων του αιτούντος. Το αίτημα, όμως, μπορεί να απορριφθεί, αν από τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και επιτακτικών λόγων γενικού δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. Το Δικαστήριο διατάζει τα κατάλληλα ασφαλιστικά μέτρα, χωρίς να δεσμεύεται από τις προτάσεις των διαδίκων. Διατάζει ιδίως την αναστολή ισχύος όρων της διακήρυξης, των τευχών δημοπράτησης και οποιουδήποτε άλλου εγγράφου σχετικού με τη διεξαγωγή του διαγωνισμού, την αναστολή εκτέλεσης οποιασδήποτε πράξης της αναθέτουσας αρχής, την απαγόρευση νομικών ή υλικών ενεργειών, την εκτέλεση των απαραίτητων θετικών πράξεων, όπως τη διατήρηση εγγράφων

και άλλων στοιχείων, καθώς και την αναστολή σύναψης της σύμβασης.

9. [...]

10. [...]

11. [...]

12. Με μέριμνα του Προέδρου της, η Α.Ε.Π.Π. οφείλει να συμμορφώνεται δια των αρμοδίων οργάνων της, με τις δικαστικές αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει του παρόντος, με τις οποίες ακυρώνονται εν όλω ή εν μέρει οι αποφάσεις της. Η συμμόρφωση συντελείται υποχρεωτικά εντός είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της δικαστικής απόφασης από το Δικαστήριο, την αναθέτουσα αρχή ή τα λοιπά διάδικα μέρη. Υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις κατά το μέρος των αρμοδιοτήτων τους έχουν και οι αναθέτουσες αρχές εντός της ίδιας προθεσμίας.

13. Με την επιφύλαξη του παρόντος νόμου, για την εκδίκαση των διαφορών του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται οι διατάξεις του π.δ. 18/1989.

16. Στο άρθρο 44 ν. 4937/2022 με τίτλο «Δυνατότητα παράτασης ατομικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου για την καθαριότητα του Πανεπιστημίου Πατρών» ορίζεται ότι:

«Ατομικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου του προσωπικού που απασχολείται για την καθαριότητα του Πανεπιστημίου Πατρών, η ισχύς των οποίων λήγει στις 31.5.2022 ή πρόκειται να λήξει έως και την 6η.6.2022, δύνανται να παρατείνονται με απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου, από τη λήξη τους, έως την ολοκλήρωση των διαγωνιστικών διαδικασιών ανάθεσης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας που βρίσκονται σε εξέλιξη και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν δύναται να υπερβαίνει την 31η.10.2022».

17. Στο άρθ. 142 του ν. 4782/2021 (Α' 36/2021), με τίτλο, «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία» ορίζονται τα παρακάτω:

«Άρθρο 142 - Έναρξη ισχύος Μέρους Α`

1. Η ισχύς των διατάξεων:

α) του άρθρου 4, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4412/2016,

β) των άρθρων 10, 20 παρ. 4, 34 κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 92 του ν. 4412/2016, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 66 έως 79, 82 έως 86, 89 έως 93, 95 έως 98, 100, 131 και 138,

γ) [Καταργείται].

δ) του άρθρου 109, κατά το μέρος που τροποποιεί την παρ. 7 του άρθρου 258 του ν. 4412/2016, αρχίζει από την 1η.9.2021

ε) των άρθρων 55, 108 κατά το μέρος που τροποποιεί την περ. α` της παρ. 11 του άρθρου

221 του ν. 4412/2016, και 134 αρχίζει από την 1η.3.2022.

2. Η ισχύς των άρθρων 3, 6 κατά το μέρος που τροποποιεί τις παρ. 1 και 5 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016 (Α' 147), 7, 8, 9, 11, 12, 13, 42, 49, 62, 65, 80, 81, 87, 88, 94, 99, 101, 108, εκτός της περ. α' της παρ. 11, 121 και 127 αρχίζει από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το άρθρο 42, με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 102 του ν. 4412/2016, καταλαμβάνει και εφαρμόζεται και στις εκκρεμείς, κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του παρόντος, διαγωνιστικές διαδικασίες, εκτός εάν έχει χωρήσει οριστικός αποκλεισμός του οικονομικού φορέα ή έχει εκδοθεί απόφαση αρμοδίου δικαστηρίου, η οποία έχει κρίνει διαφορετικά.

3. Η ισχύς των υπολοίπων άρθρων του παρόντος αρχίζει από την 1η.6.2021, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του. Τα άρθρα 43 και 121 του ν. 4782/2021, με τα οποία τροποποιήθηκαν τα άρθρα 103 και 310, αντίστοιχα, του ν. 4412/2016, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς, κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος τους (1η.6.2021), διαγωνιστικές διαδικασίες, εκτός εάν έχει χωρήσει οριστικός αποκλεισμός του οικονομικού φορέα ή έχει εκδοθεί απόφαση αρμοδίου δικαστηρίου, η οποία έχει κρίνει διαφορετικά».

18. Στον ν. 4912/2022 (Α' 59/2022), με τίτλο, «Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων και άλλες διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης» και ιδίως στα άρθρα 17, παρ. 1 και 4 και 19 αυτού, όσον αφορά την αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή σύμφωνης γνώμης κατ' άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, ορίζεται ότι:

«Άρθρο 17

Μεταβατικές διατάξεις - Μεταφορά αρμοδιοτήτων από την Αρχή του ν. 4013/2011 στην Αρχή του ν. 4412/2016

1. Από την έκδοση της πράξης διορισμού Προέδρου και τουλάχιστον έξι (6) Συμβούλων της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων του άρθρου 347 του ν. 4412/2016 (Α' 147), όπως το άρθρο αυτό αντικαθίσταται με το άρθρο 2 του παρόντος νόμου: (α) η Αρχή του ν. 4013/2011 (Α' 204) καταργείται και το σύνολο των δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και εννόμων σχέσεων της, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης του ειδικού τραπεζικού λογαριασμού της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4013/2011, περιέρχεται αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διατύπωση στην Αρχή του ν. 4412/2016, (β) δίκες της Αρχής του ν. 4013/2011 συνεχίζονται χωρίς διακοπή από την Αρχή του ν. 4412/2016, η οποία λογίζεται ως καθολικός διάδοχος της Αρχής του ν. 4013/2011, (γ) όλα τα υφιστάμενα ταμειακά υπόλοιπα της Αρχής του ν. 4013/2011 μεταφέρονται στην Αρχή του ν. 4412/2016, η οποία συνεχίζει την εκτέλεση του τρέχοντος προϋπολογισμού. [...]

4. Μέχρι την έκδοση της πράξης διορισμού Προέδρου και τουλάχιστον έξι (6) Συμβούλων της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ) του άρθρου 347 του ν. 4412/2016, η καταργούμενη Αρχή του ν. 4013/2011 εξακολουθεί να λειτουργεί με τα όργανα διοίκησης της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ) που υπηρετούν κατά την

έναρξη ισχύος του παρόντος. [...]

Άρθρο 19

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έκδοση Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου με την οποία διορίζονται ο Πρόεδρος και τουλάχιστον έξι (6) Σύμβουλοι της Αρχής, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 348 του ν. 4412/2016 (Α' 147), καταργούνται: (α) τα άρθρα 1 έως 10 του ν. 4013/2011 (Α' 204) για την «Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων» («Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.» ή «Αρχή») και (β) το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016.».

IV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

19. Το υπό εξέταση αίτημα του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο αποτελεί Κεντρική Κυβερνητική Αρχή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Α' του ν. 4412/2016, αφορά σε προσφυγή της εν λόγω αναθέτουσας αρχής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 9 του ίδιου ως άνω νόμου.

Η προτεινόμενη, βάσει του εξεταζόμενου αιτήματος, σύμβαση, προυπολογισθείσας αξίας διακοσίων τριάντα επτά χιλιάδων εννιακοσίων τριών ευρώ και εικοσι τριών λεπτών (**237.903,23 €**) μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (295.000,00€ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ), εμπίπτει στο πλαίσιο του κατώτατου ορίου της εκτιμώμενης αξίας συμβάσεων υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές του άρθρου 5 παρ. β του ν. 4412/2016, ως αυτό ισχύει μετά τη θέση σε ισχύ του σχετικού Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1952 της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2021 “για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής για τις συμβάσεις υπηρεσιών ήτοι τις 140.000 €. Συνεπώς, συντρέχει αρμοδιότητας της Αρχής, λόγω ποσού, για την έκδοση σύμφωνης γνώμης, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει.

20. Εν προκειμένω, η νομική βάση για την υποβολή του αιτήματος της αναθέτουσας αρχής είναι η διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 (κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε απρόβλεπτη περίπτωση), καθώς αυτήν επικαλείται ρητά ο φορέας.

21. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 26 και 32 του ν. 4412/2016 περιπτώσεις με τα οποία μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο τα άρθρα 26 και 32 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, αντίστοιχα (πρβλ. άρθρα 24 και 25 π.δ. 60/2007 και άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, αντίστοιχα, και βλ. σχετικώς ΔΕΚ - ΔΕΕ, αποφάσεις της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56, της 23ης Απριλίου

2009, C-292/07, Επιτροπή κατά Βελγίου, EU:C:2009:246, σκέψεις 105-106, της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, C-19/13, Ministero dell' Interno κατά Fastweb SpA και Telecom Italia SpA, EU:C:2014:2194, σκέψη 49, της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, C -549/14, Finn Frogne A/S κατά Rigspolitiet ved Center for Beredskabskommunikation, EU:C:2016:634, σκέψη 35). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζομένων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας, το δε βάρος αποδείξεως περί του ότι συντρέχουν όντως οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την απόκλιση το φέρει αυτός που τις επικαλείται (βλ. υπό το πνεύμα αυτό ΔΕΚ - ΔΕΕ, αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 1987, C-199/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1987, σ. 1039, σκέψη 14, της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, της 10ης Απριλίου 2003, C-20/01 και C-28/01, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 2003, I-360, σκέψη 58, της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, C-385/02, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2004, σ. I-8121, σκέψη 19, της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-340/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλ. 2004, I-9845, σκέψη 38, και της 2ας Ιουνίου 2005, C-394/02, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλ. 2005, I-4713, σκέψη 33, της 8ης Απριλίου 2008, C- 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψεις 57-58, της 27ης Οκτωβρίου 2011, C - 601/10, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, Συλλ. 2011, I-00163, σκέψη 32).

22. Καταρχήν, πρέπει να διερευνηθεί εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του επικαλούμενου στο αίτημα της Αναθέτουσας Αρχής άρθρου 32, παράγραφος 2, περίπτωση γ' του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, ως προς την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου, η εφαρμογή της τελευταίας εξαρτάται από τη συνδρομή πέντε σωρευτικών προϋποθέσεων.

23. (α) Συγκεκριμένα, προϋποθέτει:

i) την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης που δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες,

ii) την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης,

iii) την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της κατεπείγουσας ανάγκης που ανακύπτει,

iv) οι περιστάσεις που επικαλούνται οι Αναθέτουσες Αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη, και τέλος,

v) την ανάθεση της εν λόγω σύμβασης στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο.

(β) Ως απρόβλεπτες περιστάσεις νοούνται γεγονότα που υπερβαίνουν κατά πολύ

τον συνήθη ρου του οικονομικού και κοινωνικού βίου, όπως λ.χ. οι θεομηνίες (πλημμύρες, σεισμοί κλπ.), οι οποίες καθιστούν κατεπείγοντως απαραίτητη την παράδοση διαφόρων προμηθειών στους πληγέντες.

(γ) Γίνεται περαιτέρω δεκτό, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι, κατά την έννοια της διάταξης της υποπερίπτωσης γ' της περίπτωσης 1 του άρθρου 25 του Π.Δ. 60/2007 και πλέον άρθρο 32, παράγραφος 2, περίπτωση γ' του Ν. 4412/2016, η Αναθέτουσα Αρχή έχει μεν ευχέρεια, κατ' απόκλιση από το γενικό κανόνα διενέργειας ανοικτού ή κλειστού διαγωνισμού, να συνάπτει δημόσια σύμβαση με προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης, μόνον όμως εφόσον συντρέχουν οι προς τούτο νόμιμες προϋποθέσεις, ήτοι κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε γεγονότα απρόβλεπτα και δε μη απορρέοντα από δική της ευθύνη. Η σχετική απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής πρέπει να φέρει πλήρη και ειδική αιτιολογία, αναφερόμενη στους λόγους για τους οποίους αποφασίζεται η προσφυγή στην εν λόγω εξαιρετική διαδικασία (βλ. χαρακτηριστικά ΣτΕ 1747/2011). Επιπλέον, αντίστοιχη άποψη έχει υιοθετήσει και το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο δέχεται ότι απρόβλεπτες περιστάσεις είναι τα γεγονότα που δεν μπορούν αντικειμενικά, με βάση τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής να προβλεφθούν, είναι δε ανεξάρτητα της βούλησης της Αναθέτουσας Αρχής και δεν πρέπει να απορρέουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας της Αναθέτουσας Αρχής (βλ. ενδεικτικά πράξεις ΕΣ 91, 105, 171, 191, 200, 205 και 214/2007, 15 και 74/2008). Σημειώνεται περαιτέρω η κρίση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι γεγονότα, όπως η προσεχής λήξη ισχύος των συμβάσεων υπηρεσιών, ή η ανάγκη παροχής των σχετικών υπηρεσιών για την εύρυθμη λειτουργία του φορέα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν απρόβλεπτες περιστάσεις (βλ. ενδεικτικά ΕΣ Τμ. VI 93/2011, 91/2007, Κλ. Ζ 264/2010, Κλ. ΣΤ 205/2007, Τμ. VI 58/2005, 91/2007, 19/2009).

24. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αν δεν πληρούται μία από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις ως προς το κατεπείγον, δεν δικαιολογείται η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 2ας Αυγούστου 1993, C-107/92, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 12, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 14).

25. Εν προκειμένω, το Πανεπιστήμιο Πατρών αιτείται την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, προκειμένου να καλυφθεί η ανάγκη για παροχή υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου Πατρών και συγκεκριμένα για τις εγκαταστάσεις στην Πάτρα (Ρίο, Κουκούλι)- ΟΜΑΔΑ 1, για τις εγκαταστάσεις στο Αγρίνιο - ΟΜΑΔΑ 2, και για τις εγκαταστάσεις στο Μεσολόγγι - ΟΜΑΔΑ 3, - όπως αυτές πλέον κατονομάζονται στο με αριθμ. πρωτ. 61476/3.8.2022 αίτημά της (αριθμ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ 4268/4.8.2022), χρονικής διάρκειας τριών (3) μηνών, προϋπολογισθείσας δαπάνης **237.903,23 €** μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 24%, λόγω κατεπείγουσας ανάγκης, όπως ρητώς μνημονεύεται στο σχετικό αίτημα (βλ. υπό II.5). Σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης των αιτούμενων υπηρεσιών κατ' επίκληση του αναθέτοντος φορέα «...λόγω των διατάξεων του

Π.Δ.52/7-7-2022 (Α'131) «Ίδρυση, Κατάργηση, Συγχώνευση, Μετονομασία και Μεταβολή έδρας Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο Πατρών» που προβλέπουν μεταξύ άλλων την κατάργηση-συγχώνευση των Τμημάτων Γεωπονίας στην Αμαλιάδα, Μουσειολογίας στον Πύργο, την μεταφορά των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας από το Αγρίνιο και Φυσικοθεραπείας από το Αίγιο στην Πάτρα, προκύπτει η ανάγκη μεταβολής των όρων της σχετικής εκκρεμούσης δημόσιας σύμβασης άνω των ορίων, με βάση τους οποίους όρους αιτούμεθα την έγκριση προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση...» (βλ. Ιστορικό υπό II 4).

26. Από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης και αξιολογώντας τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων, προκύπτουν τα ακόλουθα:

(i) Ως προς την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης που δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες:

Σύμφωνα με το υπό κρίση αίτημα, η αναθέτουσα αρχή προβάλλει ως κατεπείγουσα ανάγκη μη συμβιβαζόμενη με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες, τη «...συνέχιση της παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των εσωτερικών χώρων των κτιρίων του Πανεπιστημίου Πατρών».

Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η ανάγκη ανάθεσης των εν λόγω υπηρεσιών καθαριότητας πράγματι είναι κατεπείγουσα, καθώς σύμφωνα με τα όσα επικαλείται η αναθέτουσα αρχή στο αίτημά της, οι συμβάσεις προσωπικού ΙΔΟΧ, οι οποίες βρίσκονται σε ισχύ βάσει της νομοθετικής διάταξης του άρθ. 44 ν. 4937/2022 λήγουν το αργότερο την 31^η.10.2022. (πρβλ. και Δ65/2022 γνώμη της Αρχής), κατά τον χρόνο δε εξέτασης του αιτήματος δεν φαίνεται να συμβιβάζονται με τις προθεσμίες που θέτουν άλλες τακτικές διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων (της συντεταγμένης διαδικασίας του άρθρου 27 παρ. 3 ν. 4412/2016 συμπεριλαμβανομένης).

(ii) Ως προς την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης:

Ως απρόβλεπτη περίπτωση, γενεσιουργό της κατεπείγουσας ανάγκης, η αναθέτουσα αρχή με το αίτημά της προβάλλει το λόγο ότι: «...ενδέχεται το Διοικητικό Εφετείο Πατρών να αναπέμψει τις αιτήσεις στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., για έκδοση αποφάσεων. Στην περίπτωση αυτή η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. οφείλει μέσα σε 20 εργάσιμες ημέρες να εκδώσει απόφαση, κατά της οποίας χωρεί δικαίωμα νέων αιτήσεων ακυρώσεων – αναστολών στο Διοικητικό Εφετείο...» και ότι «...ο διαγωνισμός λόγω των προσφυγών των οικονομικών φορέων είναι αμφίβολο πότε θα τελεσφορήσει και οπωσδήποτε δεν θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι 31-10-2022, ημερομηνία κατά την οποία λήγουν οι συμβάσεις εργασίας του προσωπικού ΙΔΟΧ καθαριότητας». Επικαλείται δε ότι «...σε καμία περίπτωση, [...] η κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 32 του Ν. 4412/2016 δεν οφείλεται σε έλλειψη προγραμματισμού και έγκαιρης προετοιμασίας και δεν προκύπτει ευθύνη του Πανεπιστημίου για την καθυστέρηση της ολοκλήρωσης των

διαδικασιών του διαγωνισμού».

Αρχικά, επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο εξετάσεως της συνδρομής της κατεπείγουσας ανάγκης προσφυγής σε διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οφείλεται σε απρόβλεπτα γεγονότα, έχει κριθεί ότι η τήρηση χρονοβόρων, ενδεχομένως, διαδικασιών διενέργειας διαγωνισμών, εξαιτίας των δημοσιεύσεων ή της υποβολής ενστάσεων, προσφυγών και αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων από τους συμμετέχοντες, δεν συνιστά απρόβλεπτη περίπτωση η οποία να συνδέεται αιτιωδώς με την κατεπείγουσα ανάγκη απευθείας ανάθεσης της σχετικής προμήθειας (βλ. ενδεικτικά πράξεις Τμ. VI Ελ. Συν. 91/2007 και 205/2007 και Τμ. IV 160/2013, 182/2014)). Η ανωτέρω παρατεθείσα πάγια νομολογία, περί μη συνδρομής απρόβλεπτου γεγονότος, συνάδει και με την με αρ. 1747/2011 Απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με την οποία *“κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 25 του π.δ 60/2007, δεν συνιστά απρόβλεπτο γεγονός που θα δικαιολογούσε κατ’ εξαίρεση, την επιλογή από τη Διοίκηση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση το γεγονός της άσκησης των προβλεπόμενων εκ του νόμου ένδικων μέσων παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας”* (σκέψη 7). Αντίστοιχη άποψη έχει υιοθετήσει και η Αρχή σε παλαιότερες αποφάσεις της (βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις 1, 25, 30, 49, 73, 93/2014, 159 και 160/2016 προσφάτως δε και Δ27/2022).

Κατόπιν των ανωτέρω, οι ισχυρισμοί της αιτούσας σχετικά με την πλήρωση της προϋπόθεσης περί ύπαρξης απροβλέπτου περίπτωσης, πρέπει να κριθούν υπό το πρίσμα του κατά πόσον τα επικαλούμενα αποτελούν έκτακτα και ασυνήθιστα γεγονότα, τα οποία αντικειμενικά δεν ήταν σε θέση να προβλεφθούν σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής.

Ως απρόβλεπτη περίπτωση, γενεσιουργό της κατεπείγουσας ανάγκης, η αναθέτουσα αρχή με το αίτημά της προβάλλει την επικαλούμενη καθυστέρηση στην τελεσφόρηση του διαγωνισμού, οφειλόμενη στην υποβολή προδικαστικών προσφυγών στην ΑΕΠΠ (ήδη Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ), τη σιωπηρή απόρριψη των προσφυγών και την άσκηση αιτήσεων αναστολής/ακύρωσης κατά της σιωπηρής απόρριψης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πατρών. Σχετικά με τις εν λόγω αιτήσεις αναστολής/ακύρωσης η αναθέτουσα Αρχή επικαλούμενη προηγούμενη εμπειρία της θεμελιώνει το αίτημα της στο επιχείρημα ότι *«...ενδέχεται το Διοικητικό Εφετείο Πατρών να αναπέμψει τις αιτήσεις στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., για έκδοση αποφάσεων. Στην περίπτωση αυτή η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. οφείλει μέσα σε 20 εργάσιμες ημέρες να εκδώσει απόφαση, κατά της οποίας χωρεί δικαίωμα νέων αιτήσεων ακυρώσεων – αναστολών στο Διοικητικό Εφετείο».*

Στην υπό εξέταση περίπτωση εκ των διαλαμβανομένων στον υποβληθέντα φάκελο στοιχείων, προκύπτουν τα κάτωθι:

Α) Για την «ΟΜΑΔΑ 1» –Τμήμα Πατρών– κατατέθηκαν ενώπιον της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ (πρώην Α.Ε.Π.Π.) οι με αριθμ. Γ.Α.Κ. 565/18.4.2022 και 549/15.04.2022 προδικαστικές προσφυγές,

ενώ, μεταξύ και άλλων Ομάδων του διαγωνισμού, για την «ΟΜΑΔΑ 3» – εγκαταστάσεις Μεσολογγίου– η με αριθμ. κατάθεσης Γ.Α.Κ. 564/18-4-2022 προδικαστική προσφυγή (βλ. αναλυτικά ιστορικό υπό II.4.) για τις οποίες δεν εκδόθηκε απόφαση και ως εκ τούτου τεκμαίρετο ότι απερρίφθησαν σιωπηρώς (άρθ. 372 παρ 1 ν. 4412/2016).

Επί των ως άνω τεκμαιρόμενων σιωπηρών απορρίψεων ασκήθηκαν οι με αριθμ. κατάθεσης ΑΚ 66/22-06-2022, ΑΚ 65/21.06.2022, ΑΚ 67/23.6.2022 αιτήσεις ακυρώσεως/αναστολών των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό φορέων «MAGIC FRESH FACILITY LTD”, {...} και «ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.», ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πατρών (βλ. ιστορικό υπό II.5), η συζήτηση των οποίων προσδιορίσθηκε για την 9.9.2022.

Εν προκειμένω, έως το παρόν χρονικό σημείο η διοικητική και δικαστική εμπλοκή του προκηρυχθέντος διαγωνισμού δεν φέρει τον χαρακτήρα μιας απρόβλεπτης εμπλοκής διότι υπάρχει μεν σιωπηρή απόρριψη των προδικαστικών προσφυγών βάσει του άρθ. 372 παρ. 1 ν. 4412/2016, ωστόσο οι σχετικές αιτήσεις/ακυρώσεως δεν έχουν ακόμη εισαχθεί προς συζήτηση. Μετά δε την έκδοση των αποφάσεων του ΣτΕ 194/2022 και 444/2022 και την παραπομπή του σχετικού ζητήματος στην Ολομέλεια του ΣτΕ, δεν είναι δυνατόν να γίνει εκ των προτέρων εκτίμηση της θέσης του Διοικητικού Εφετείου επί των εν λόγω σιωπηρών απορρίψεων (βλ. σχετικώς Δ52/2022 Γνώμη της Αρχής, πρβλ. Δ 27/2022 Γνώμη της Αρχής).

Συνεπώς, –επί του παρόντος– οι επικαλούμενες περιστάσεις από την αναθέτουσα αρχή, ως ανωτέρω περιγράφονται, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προκάλεσαν πρόσθετη μη εκτιμώμενη καθυστέρηση στην υπό εξέταση διαγωνιστική διαδικασία και ότι θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί η αδυναμία προβλέψεως αυτών από την αναθέτουσα αρχή. Ειδικότερα, ακόμη και αν ήθελε συνεκτιμηθεί, στο πλαίσιο της αξιολόγησης της προϋπόθεσης της απρόβλεπτης περίπτωσης, η σιωπηρή απόρριψη των ασκηθεισών προδικαστικών προσφυγών από την Α.Ε.Π.Π., με όποια καθυστέρηση αυτή συνεπάγεται, σε κάθε περίπτωση δεν αναιρείται η ευθύνη της αναθέτουσας αρχής, όπως καταδεικνύεται κατωτέρω, κατά την εξέταση της υπό (iv) προϋπόθεσης και, συνακόλουθα, δεν συντρέχουν επι του παρόντος σωρευτικά οι απαιτούμενες προϋποθέσεις (πρβλ. και Δ27/2022 Γνώμη της Αρχής).

(iii) Ως προς την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της κατεπείγουσας ανάγκης που ανακύπτει:

Για τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της εφαρμοστέας διάταξης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, θα πρέπει η κατεπείγουσα ανάγκη που επικαλείται η αναθέτουσα αρχή να οφείλεται σε απρόβλεπτες περιστάσεις, με τις οποίες να τελεί σε αιτιώδη συνάφεια.

Όπως προκύπτει από τα υποβληθέντα στοιχεία, εφόσον ήθελε κριθεί ότι οι ανωτέρω συνθήκες συνιστούν απρόβλεπτες περιστάσεις, η δικαστική εμπλοκή του διενεργηθέντος διαγωνισμού, όπως συσχετίζεται ανωτέρω, τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με την αδυναμία της αναθέτουσας αρχής να καλύψει με άλλο τρόπο την ενεστώσα, άμεση και διαρκή ανάγκη παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Πατρών (πρβλ. και Δ 27/2022 Γνώμη της Αρχής).

(iv) Ως προς το ότι, οι περιστάσεις που επικαλούνται οι Αναθέτουσες Αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη:

Αναφορικά με την εν λόγω προϋπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής:

Ως προελέχθη, η αναθέτουσα αρχή επικαλείται ως απρόβλεπτη περίπτωση, γενεσιουργό της κατεπείγουσας ανάγκης το γεγονός ότι σύμφωνα με προηγούμενη εμπειρία της «.....ενδέχεται το Διοικητικό Εφετείο Πατρών να αναπέμψει τις αιτήσεις στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., για έκδοση αποφάσεων. Στην περίπτωση αυτή η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. οφείλει μέσα σε 20 εργάσιμες ημέρες να εκδώσει απόφαση, κατά της οποίας χωρεί δικαίωμα νέων αιτήσεων ακυρώσεων – αναστολών στο Διοικητικό Εφετείο» καθώς και ότι «.... ο διαγωνισμός λόγω των προσφυγών των οικονομικών φορέων είναι αμφίβολο πότε θα τελεσφορήσει και οπωσδήποτε δεν θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι 31-10-2022, ημερομηνία κατά την οποία λήγουν οι συμβάσεις εργασίας του προσωπικού ΙΔΟΧ καθαριότητας» (βλ. Ιστορικό, παρ. ΙΙ.5).

Υπό το πρίσμα αυτού του ισχυρισμού θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι υπηρεσίες καθαριότητας αποτελούν πάγια και διαρκή ανάγκη, επομένως δύναται να προγραμματιστούν σε ετήσια βάση έγκαιρα από την αναθέτουσα αρχή. Ο εκάστοτε φορέας, άλλωστε, οφείλει να προγραμματίζει τις ανάγκες του και να ξεκινά τις κατά περίπτωση νόμιμες διαδικασίες στον κατάλληλο χρόνο, ούτως ώστε να είναι σε θέση να τις περατώσει έγκαιρα (βλ. Πράξη 4/2013 Τμήμα ΙV Ελ. Συν.).

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τα στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν της Αρχής, η αναθέτουσα αρχή προκήρυξε ανοικτή διαγωνιστική διαδικασία για την κάλυψη των αναγκών της στα τέλη Δεκεμβρίου 2021 (28.12.2021), ήτοι μόλις πέντε μήνες πριν την προβλεπόμενη αρχικά από το νόμο λήξη, στις 31.5.2022, των συμβάσεων του προσωπικού ΙΔΟΧ καθαριότητας, άρα καταρχάς διαφαίνεται ότι δεν προκήρυξε τη διαγωνιστική διαδικασία εγκαίρως. Παρά ταύτα οι συμβάσεις αυτές παρατάθηκαν βάσει της διάταξης του άρθ. 44 ν. 4937/2022 (ΦΕΚ Α 106/02.06.2022) για άλλους 5 μήνες ήτοι έως 31.10.2022, γεγονός το οποίο δεν είχε, πάντως, υπόψη της η αναθέτουσα αρχή εκ των προτέρων όταν προκήρυξε τη διαγωνιστική διαδικασία. Ωστόσο το έκτακτο αυτό μέτρο επιμήκυνε και κατέστησε αρκετά ικανό το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να ολοκληρωθεί μια συνήθους διαγωνιστική διαδικασία και να οδηγήσει στην κατάρτιση νέας σύμβασης πριν τη λήξη των ενεργών –υπό οιοδήποτε

καθεστώς συναφθεισών-συμβάσεων. Συνεπώς, είναι φανερό ότι υπήρξε σχετική καθυστέρηση στην προκήρυξη του εν λόγω διαγωνισμού με το δεδομένο ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που είχε κατά το χρόνο της προκήρυξής του η αναθέτουσα αρχή, θα έπρεπε αρχικά αυτός να είχε ολοκληρωθεί έως την 31.5.2022¹. Σχετικά δε με την επικαλούμενη καθυστέρηση η αναθέτουσα αρχή αναφέρεται σε προηγούμενη εμπειρία της σχετικά με την αναπομπή των υποθέσεων όπου υπήρξε σιωπηρή απόρριψη από την Α.Ε.Π.Π. (ήδη Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ) [Βλ. σχετικώς, ανωτέρω, υπό 26 ii) σελ. 20].

Τέλος και ανεξαρτήτως της υπό εξέταση δυνατότητας προσφυγής στη διαπραγμάτευση, επισημαίνεται ότι, ακόμα και για την περίπτωση που τελεσφορήσει η εκκρεμής διαγωνιστική διαδικασία, με τον υποβληθέντα φάκελο η αναθέτουσα αρχή δεν παρέχει επαρκή στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που σκοπεύει να αντιμετωπίσει την ανάγκη μεταβολής των όρων της υπό ανάθεση –μέσω της διαγωνιστικής διαδικασίας– σύμβασης, λόγω των αλλαγών που επέφεραν οι διατάξεις του Π.Δ.52/7-7-2022 (Α'131) σχετικά με την «*Ίδρυση, Κατάργηση, Συγχώνευση, Μετονομασία και Μεταβολή της έδρας Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο Πατρών*», παρά την σχετική πρόβλεψη υπό τον τίτλο «ΓΕΝΙΚΑ» που περιλαμβάνεται στο «Παράρτημα Ι – Τεχνική Περιγραφή» της υπ' αριθμ. 51/2021 διακήρυξης (21PROC009875124/30.12.2021) και όπου ορίζεται ότι «*Σε περίπτωση κατάργησης ή μεταφοράς Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πατρών που εδρεύουν στις πόλεις Αίγιο, Πύργο και Αμαλιάδα, θα τροποποιηθεί αναλόγως, αζημίως για το Πανεπιστήμιο Πατρών το Συμφωνητικό όσον αφορά τις ανωτέρω πόλεις...*». Στις εν λόγω διατάξεις, πέραν της αναφοράς των ως άνω πόλεων, προβλέπεται τόσο ίδρυση νέου τμήματος στο Αγρίνιο (άρθ. 1 π.δ. 52/7-7-2022) όσο και συγχωνεύσεις και καταργήσεις τμημάτων, μεταξύ άλλων,

¹ Πρβλ. Δ65/2022 γνώμη της Αρχής, αναρτημένη στην ιστοσελίδα της, όπου αναφέρεται ότι: «*[...Εκ των ανωτέρω διαλαμβανόμενων προκύπτει ότι, η εκ των προτέρων γνώση, εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, της ακριβούς διάρκειας των συμβάσεων και της -εκάστοτε- δήλης ημερομηνίας λήξης αυτών ακόμη και εντός του μη καθορισμένου -και συνάμα αμφίβολου- πλαισίου των "πιθανών" διαδοχικών παρατάσεων λόγω εκτάκτων νομοθετικών ρυθμίσεων, όπως αυτές που επικαλείται εν προκειμένω η αναθέτουσα αρχή, δεν μπορεί να θεμελιώσει απρόβλεπτο γεγονός, γεγονός δηλαδή που δεν ήταν δυνατόν, κατά τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής να προβλεφθεί από αυτήν. Αντιθέτως, τα ανωτέρω διδόμενα περιστατικά καταδεικνύουν περισσότερο τη μη επίδειξη της απαιτούμενης επιμέλειας εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής ως προς τη διαχείριση των πάντων αναγκών παροχής υπηρεσιών καθαριότητας του Νοσοκομείου, καθώς και την ύπαρξη ευθύνης της αναθέτουσας αρχής ως προς τις περιστάσεις που επικαλείται για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης, όπως διαφαίνεται κατωτέρω κατά την εξέταση της τέταρτης προϋπόθεσης. Πολύ περισσότερο δε, οι επικαλούμενες από την αναθέτουσα αρχή περιστάσεις δεν μπορούν να συνιστούν απρόβλεπτα γεγονότα, ακριβώς για τον λόγο ότι δυνάμει των προαναφερόμενων έκτακτων νομοθετικών ρυθμίσεων για την πανδημία και των σχετικών αποφάσεων του νοσοκομείου, η 30^η Σεπτεμβρίου 2022 είχε οριστεί ως η καταληκτική ημερομηνία για την παράταση των υφιστάμενων συμβάσεων ορισμένου χρόνου, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης πέραν αυτής της ημερομηνίας [...]*».

και στο Μεσολόγγι (άρθ. 2 π.δ. 52/7-7-2022), δηλαδή προβλέπονται αλλαγές που επιδρούν στη μεταβολή των όρων της υπό ανάθεση σύμβασης (βλ. και από 27-7-2022 αριθμ. 22REQ011010188 τεχνική περιγραφή για την «Καθαριότητα εσωτερικών χώρων του Πανεπιστημίου Πατρών, διάρκειας 3 μηνών»).

Περαιτέρω, από κανένα από τα στοιχεία που έθεσε υπόψη μας η αιτούσα δεν προκύπτει η προσφυγή στη δυνατότητα της εφαρμογής του άρθ. 6 παρ. 10 ν. 4412/2016 για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών της.

Δεν προκύπτει, επίσης, από τα στοιχεία του φακέλου για ποιο λόγο η αναθέτουσα αρχή δεν έκανε χρήση της δυνατότητας χρήσης της συντετμημένης προθεσμίας του άρθρου 27 παρ. 3 του 4412/2016 με το δεδομένο μάλιστα ότι η προκήρυξη του διαγωνισμού έγινε 5 μήνες πριν την αρχικώς προβλεπόμενη από τη σχετική νομοθετική διάταξη λήξη των συμβάσεων του προσωπικού ΙΔΟΧ για την καθαριότητα. Συναφώς επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 46 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, η οποία αφορά τη διάταξη 27 παρ. 3 της εν λόγω Οδηγίας, όπως αυτή ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με την ταυτάριθμη διάταξη του ν. 4412/2016, «...Θα πρέπει να επιτρέπεται στις αναθέτουσες αρχές να συντομεύουν ορισμένες προθεσμίες που ισχύουν για τις ανοικτές και κλειστές διαδικασίες και για τις ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση, εάν οι προθεσμίες αυτές δεν θα ήταν εφικτό να τηρηθούν λόγω επείγουσας ανάγκης, η οποία πρέπει να αιτιολογείται δεόντως από τις αναθέτουσες αρχές. Θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι δεν είναι απαραίτητο να πρόκειται για κατεπείγουσα ανάγκη οφειλομένη σε γεγονότα τα οποία η αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε να προβλέψει και για τα οποία δεν ευθύνεται». Προκύπτει, κατά συνέπεια, ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης παρέχουν στις αναθέτουσες αρχές ευελιξία τηρώντας ταυτοχρόνως τα εχέγγυα μιας διαφανούς διαγωνιστικής διαδικασίας κι ως εκ τούτου η χρήση της εν λόγω διάταξης θα πρέπει να προκρίνεται έναντι της εξαιρετικής διάταξης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, οι προϋποθέσεις εφαρμογής της οποίας ερμηνεύονται *stricto sensu*.

Εκ των ανωτέρω διαλαμβανομένων, κρίνεται ότι δεν συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής της εξαιρετικής διάταξης της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 και, συνεπώς, παρέλκει η εξέταση του αναγκαίου μέτρου ανάθεσης της σκοπούμενης σύμβασης.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, επί του τεθέντος ερωτήματος, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ομόφωνα αποφασίζει:

Τη μη παροχή σύμφωνης γνώμης επί του αιτήματος του Πανεπιστημίου Πατρών, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 2, περ. γ (δδ) του ν. 4013/2011, περί προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης για τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου, χρονικής διάρκειας τριών(3) μηνών, προϋπολογισθείσας δαπάνης 237.903,23€ μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 24%, (295.000 € με ΦΠΑ), κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 (κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε απρόβλεπτη περίπτωση), λόγω μη συνδρομής των προς τούτων τασσομένων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Αθήνα, 31 Αυγούστου 2022

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης

